

Prim. dr. Ivo Glavan (1898. - 1977.), osnivač odjela za neuropsihijatriju u Osijeku

Pavo Filaković

Medicinski fakultet Osijek

Stručni članak

UDK 616.89 : 929-052(092)

Prispjelo: 7. studenoga 2009.

U članku je prikazan životni i stručni put prim. dr. Ive Glavana, osnivača neuropsihijatrijskoga odjela u Osijeku. Članak je napisan na temelju postojećih zapisa u literaturi o životu i radu ovoga poznatoga osječkog liječnika te na temelju pregleda njegovih stručnih i znanstvenih radova. Autor je nastojao posebno osvijetliti prim. dr. Ivu Glavana kao osobu, jer je njegova osobnost bila od presudnoga značenja za osnutak i razvoj neuropsihijatrijskoga odjela u Osijeku. Stoga je u članak uvrstio podatke o njegovu podrijetlu, djetinjstvu i mladosti tj. podatke o razdoblju u kojem se biološki i psihološki razvio u osobu koja je svojom širinom pogleda, dubinom pronicanja u bit stvari, sustavnošću i ustrajnošću u postizanju postavljenoga si cilja, nadilazila prostor i vrijeme u kojem je djelovala. Unatoč krajnje nepovoljnim okolnostima, uz velika osobna odricanja, prim. dr. Ivo Glavan nije samo osnovao Neuropsihijatrijski odjel u Osijeku, nego je kao neuropsihijatar i čovjek široke kulture, pridonosio razvoju struke i medicinske znanosti kod nas i u svijetu pisanjem stručnih i znanstvenih članaka, a njegovo najpoznatije djelo jest prvi udžbenik iz neurologije napisan na hrvatskom jeziku pod naslovom "Živčane bolesti". Na lokalnoj razini nesebično je širio stručnu i znanstvenu misao sudjelujući u radu Hrvatskoga liječničkog zbora u Osijeku.

Ključne riječi: Ivo Glavan; Odjel za neuropsihijatriju; Osijek

UVOD

Prikupljajući građu za članak o prim. dr. Ivi Glavanu, suočio sam se ne samo s njegovom veličinom kao liječnikom i znanstvenikom nego i s pitanjem koje su si moji uvaženi prethodnici pišući o njemu opetovano postavljali: "Kakav je on zapravo bio čovjek?". Slutili su da se upravo u odgovoru na to pitanje krije objašnjenje nekih njegovih odluka i postupaka, koji su bili od presudnoga značenja za razvoj neurologije i psihijatrije u Osijeku. Stoga ću u prikaz o prim. dr. Ivi Glavanu uvrstiti i podatke o njegovu podrijetlu, djetinjstvu i mladosti tj. podatke o razdoblju u kojem se biološki i psihološki razvio u osobu koja je svojom širinom pogleda, dubinom pronicanja u bit stvari, sustavnošću i ustrajnošću u postizanju postavljenoga si cilja, nadilazila prostor i vrijeme u kojem je djelovala. Ime prim. dr. Ive Glavana predstavlja više od imena zaslužnoga hrvatskog liječnika, jer iza njega stoji čovjek koji, svjestan svojih vrijednosti, ambiciozno teži europskomu medicinskom prostoru. U to ulaže veliki trud, no suočen sa stvarnošću povijesnoga trenutka u razvoju medicinske struke u nas, odriče se svojih ambicija i pristaje po nalogu nadležnih služiti u Osijeku onima koji su njegova stručna znanja i organizacijske sposobnosti trebali i više nego što su toga bili svjesni. Je li zbog tih odluka bio sretan? Vjerojatno nije. Neki zapisi daju naslutiti kako je on u Osijeku neprestano potihlo patio, ali mu moralni okviri njegove osobnosti u zadanim okolnostima nisu dopuštali drugi izbor. Bio je čovjek kojeg će Osječani pamtili kao rijetkoga koji ih nije napustio na putu vlastitoga samopotvrđivanja, nego je prihvatio djelovati u građu koji su mu drugi odredili kao sudbinu.

DJETINJSTVO I MLADOST

Prim. dr. Ivo Glavan rođen je kao blizanac (sestra Ivana) u Koprivnici 27. travnja 1898. godine od oca Angjela Glavana, rimokatoličke vjere i majke Desanke rođ. Krvarić, grčkoistočne vjeroispovijesti. Prije njega rodili su se sestra Angjela u Brodu na Savi i brat Zlatko u Donjem Lapcu. Naime, otac Angjelo Glavan bio je kraljevski kotarski sudac koji je zbog potrebe službe često mijenjao mjesto boravka pa su mu djeca rođena i pohađala školu u različitim mjestima. Mladi Ivo Glavan također je često mijenjao mjesto školovanja (Koprivnica, Zemun, Zagreb, Sušak), ali to ga nije omelo u tome da uvijek bude među najboljim učenicima. Česte selidbe i kulturne zasade prvotne obitelji zasigurno su kasnije odredile njegovu kulturnu širinu, uspješno prilagođavanje različitim sredinama i europsku znanstvenu usmjerenost. Prema istraživanjima dr. Milivoja Kovačića iz Koprivnice, on je tijekom cijelog razdoblja školovanja bio odličan učenik, a nakon završene gimnazije 1917. godine u Sušaku je s odličnim uspjehom položio i ispit zrelosti - veliku maturu. U toj ratnoj 1917. godini on upisuje studij medicine na Medicinskom fakultetu u Innsbrucku, gdje završava dva semestra. Nakon pada Austro-Ugarske Monarhije nastavlja studirati treći i četvrti semestar u Zagrebu, a zatim odlazi u Prag gdje je diplomirao 16. travnja 1923. godine. Uz redoviti studij medicine, pohađao je i Prirodnoznanstveni fakultet u Pragu, gdje je odslušao četiri semestra antropologije i opće biologije te izradio i predao doktorsku disertaciju pod nazivom "Doktor rerum naturalium", koja je tiskana 1924. godine. Naslov disertacije u prijevodu je glasio: "Antropometrijska istraživanja oksicefalnih glavica s posebnim osvrtom na patološke očne promjene". Prema dr. Milivoju Kovačiću, dr. Ivo Glavan u travnju 1924. godine obranio je i tu disertaciju. Prema dr. Vladimiru

Utviću, nije postigao tu znanstvenu titulu, jer je, kao stipendist tadašnje jugoslavenske vlade, nakon predaje tiskanoga rada morao žurno napustiti Prag i javiti se na obvezni liječnički staž. U svome životopisu Glavan je kasnije (1945.) naveo kako je 1924-1925. tijekom devet mjeseci služio đачki vojni rok(1,2).

ZAGREBAČKO RAZDOBLJE

Nakon završenoga liječničkog staža mladi dr. Ivo Glavan odlučio je posvetiti se neuropsihijatriji. Njegovo prvo radno mjesto, od 14.10. do 31.12.1923., bilo je u Zavodu za umobolne u Stenjevcu (sadašnja Psihijatrijska bolnica Vrapče). Bilo je to za vrijeme ravnatelja dr. Laze Stanojevića, učenika Juliusa Wagner-Jauregga. U ono vrijeme u Stenjevcu rade dr. Ivan Barbot (poslije osnivač psihijatrijske bolnice u Popovači) i dr. Radoslav Lopašić (poslije predstojnik Neuropsihijatrijske klinike u Zagrebu). Sklon više neurologiji nego psihijatriji, dr. Ivo Glavan već nakon dva i pol mjeseca (1.01.1924.) odlazi na Neuropsihijatrijski odjel Zakladne bolnice u Zagrebu. Hrvatskomu liječničkom zboru pristupio je u Zagrebu početkom 1924. godine. Aktivno je sudjelovao u radu Zbora prikazivanjem slučajeva iz neuropsihijatrije i stručnim priložima u Liječničkom vjesniku. Prvi članak u Liječničkom vjesniku napisao je još kao specijalizant. Kao nadarenom specijalizantu i dobrom poznavatelju francuskoga, njemačkoga i češkoga jezika, Europa mu je bila prirodno okruženje pa se ne ustručava tražiti Fanelovu stipendiju za studijske posjete bolnici "La Salpetriere" i "Hopital da la Pitie" u Parizu kod profesora Babinskoga i o tome pisati u Liječničkom vjesniku već u srpnju 1926. godine (3,4). Drugoga rujna 1927. godine postao je specijalist za živčane bolesti. Kao mladi specijalist nastavlja posjećivati neuropsihijatrijske ustanove u Insbrucku, Pragu, Parizu, Baselu, Zurichu, Rimu i Berlinu te o tome izvješćuje na stručnim sastancima Hrvatskoga liječničkog zbora. U Liječničkom vjesniku objavljuje radove o hipnotiku Somnifenu (1927.), adhezivnome spinalnom meningitisu (1927.), operiranome tumoru hrptenjače (1928.), problemu samoubojstava (1929.), iskustvima sa sedativnim analgetikom Allonalom (1929.), važnosti lipoida u neurološkoj terapiji (1936.), sindromu Adie (1939.) i o liječenju poremećaja sna (1939.) (3,4,5,6,7,8,9,10,11,12). U Novoj zakladnoj bolnici "Sveti Duh" u Zagrebu (preseljena 1931.) radi zajedno s dr. Stjepanom Betlheimom, voditeljem psihijatrijskoga odsjeka, Freudovim učenikom i utemeljiteljem psihoterapije u nas. Nakon što je dr. Betlheim 1935. godine postao voditelj Stanice za psihohigijenu, ravnatelj bolnice prim dr. Herzog na mjesto voditelja psihijatrijskoga odsjeka postavlja dr. Ivo Glavana, kojemu je upravo tada (18.04.1935.) dodijeljen naslov primarius (3).

U svjetsku neurološku znanost ušao je 1938. godine opisom kliničkog entiteta Polyneuritis cerebralis idiopathica, koji je objavio u časopisu *Archiv für Psychiatric und Nervenkrankheiten*. Glavan smatra da je taj entitet posljedica neurotropnoga virusa sa specifičnim afinitetom prema moždanim živcima (13). U hrvatskoj neurološkoj znanosti bit će

zapamćen po prvome kapitalnom udžbeniku i priručniku iz neurologije na hrvatskome jeziku. Prvo izdanje toga djela objavio 1937. godine u vlastitoj nakladi pod naslovom "Dijagnostika živčanih bolesti". Takvu praktičnu i didaktički savršenu knjigu s 500 stranica teksta, 665 referenci, 62 slike, 6 preciznih anatomskih crteža (koje mu je izradio prof. Drago Perović) i s nizom novih naziva na hrvatskome jeziku, mogla je izraditi samo vrlo nadarena, izuzetno pedantna i ambiciozna osoba, koja je uz to bila dobar poznavatelj klasičnih te francuskoga, njemačkoga i češkoga jezika. Knjiga je imala veliki odjek u domaćim i međunarodnim medicinskim krugovima (14). Poslije toga prim. dr. Ivo Glavan 1937. mjesec dana boravi u glasovitoj bolnici "Charite" u Berlinu kod prof. Karla Bonhoefera te na neurokirurškoj klinici kod prof. Wilhelma Tonnisa. Godine 1940. objavljuje svoju drugu, manje opsežnu, ali vrlo praktičnu knjigu "Kliničko značenje i dijagnostička vrijednost patoloških refleksa" (15). Na vrhuncu uspona, nakon što se razvio u vrsnoga neuropsihijatra s bogatim europskim iskustvom i značajno pridonio razvoju mlade neurološke struke u Hrvatskoj (koju je uz to obogatio hrvatskom terminologijom), novoosnovana Banovina Hrvatska (1939.) donosi zdravstveni program prema kojem se specijalistička služba, uključujući i neuropsihijatrijsku, decentralizira i raspršuje u veće bolnice diljem zemlje, a ugledni zagrebački specijalisti banskom odlukom raspoređuju se u novoosnovane odjele. Tako je i prim. dr. Ivo Glavan dekretom bana Banovine Hrvatske 28.03.1940. godine hitno razriješen prvotne službe i već 01.04.1940. premješten u Zakladnu bolnicu Huttler-Kohlhoffer-Monsperger u Osijeku s nalogom da ondje osnuje neuropsihijatrijski odjel (3).

OSJEČKO RAZDOBLJE

Prema svjedočenjima suvremenika prim. dr. Ivo Glavan nije bio oduševljen zadanom misijom u Osijeku. Teško se pomirio s odlaskom iz Zagreba jer ga je to udaljavalo od ostvarenja njegovih ambicioznih stručnih i znanstvenih planova. U podrumu Internoga odjela osječke Zakladne bolnice "Huttler-Kohlhoffer-Monsperger" zatiče "ćeliju" za nemirne i opasne bolesnike sa slamom i pokrivačima na podu i s dvanaest bolesnika na njima. O bolesnicima je vodio brigu bolničar, a liječnik je išao u vizitu jedanput na tjedan samo vireći kroz otvor na vratima. Odmah po dolasku i uvidu u nezavidno stanje duševnih bolesnika, Glavan poziva državnoga tužitelja Milojevića i traži za njih humaniji tretman. U tome tek djelomično uspijeva. S osnivanjem neuropsihijatrijskoga odjela u Osijeku nije bio oduševljen ni tadašnji ravnatelj Zakladne bolnice pa se Glavan u početku potihio nadao povratku u Zagreb, ali banska vlast nije popuštala. Našle su se dvije sobe s četrnaest kreveta za muške bolesnike u podrumu Internoga odjela i dvije sobice s po osam kreveta za bolesnice u potkrovlju Dermatovenerološkoga odjela. Prim. dr. Ivo Glavan dobio je i šefovsku sobicu, koja je istodobno služila i kao ambulanta i kao administrativni ured. Od osoblja Glavan je imao na raspolaganju jednoga bolničara, koji je istodobno radio u mrtvačnici, jednu sestru milosrdnicu i jednu spremačicu. Taj je odjel 1944. godine uništen u bombardiranju Osijeka, a Glavan 1945. godine mobiliziran i povučen u

SLIKA 1.

Prim. dr. Ivo Glavan (1898.-1977.),
osnivač Odjela za neurologiju i psihijatriju u Osijeku

FIGURE 1

Primarius Doctor of Medicine Ivo Glavan, (1898-1977), founder of
the Department of Neuropsychiatry in Osijek

improvizirani Vojno-neuropsihijatrijski odjel u Zagrebu gdje je liječio ratne neurotičare. Prema prof. Nikoli Mandiću, Glavan je u svome životopisu nakon mobilizacije u Narodnooslobodilačku vojsku naveo kako je u Osijek premješten 1940. protiv svoje volje, nakon šesnaest godina službe u Zakladnoj bolnici u Zagrebu te kako se i kasnije natjecao za šefa neurološkoga odjela Nove zakladne bolnice u Zagrebu (Sv. Duh), ali nije izabran. Nakon demobilizacije Glavan je 2. ožujka 1946. odlukom Ministarstva narodnoga zdravlja tadašnje Narodne Republike Hrvatske vraćen u Osijek i

postavljen ponovno za šefa Neurološko-psihijatrijskog odjela Opće bolnice u Osijeku. Poslije toga radio je u još težim uvjetima nego prije rata. Od nove vlasti ne dobiva prijeko potrebnu podršku, ali usprkos tomu uporno pokušava raditi na razini tadašnjih europskih standarda. U anketi za neuropsihijatre o potrebama i načinu organiziranja neuropsihijatrijske službe, koju je organiziralo tadašnje Ministarstvo narodnoga zdravlja, Glavan je predložio da se u osječkoj bolnici sagradi moderni neuropsihijatrijski odjel sa stotinu bolesničkih postelja i s odgovarajućim uređajima. U iščekivanju boljih dana, a pod

sve većim pritiskom psihijatrijskih bolesnika koji su dolazili iz cijele Slavonije, Baranje, Srijema i Sjeverne Bosne, nabavio je 1950. godine prvi elektrokonvulzator i počeo se koristiti njime kao terapijskim sredstvom. Zbog velikoga pritiska bolesnika narušava se njihov ionako loš standard na Odjelu. U međuvremenu se na Odjel primaju prvi specijalizanti: dr. Vlasta Virouba, dr. Dušan Stojković i dr. Pavle Dreissedl pa se organizira i noćno dežurstvo, ali u istim lošim prostornim uvjetima. Tek 1957. godine, dakle punih sedamnaest godina nakon osnivanja, Odjelu je dodijeljena jednokatna zgrada s podrumom (bivši Higijenski zavod), koja se obnavlja u moderni odjel s 54 postelje. Godine 1959. primaju se specijalizanti dr. Terezija Salajpal i dr. Dragutin Žanko te neurolog dr. Erich Weiss. Na odjelu je u to vrijeme radilo ukupno 32 bolnička djelatnika. Prim dr. Ivo Glavan iskoristio je nove prostorne uvjete za unaprjeđenje dijagnostike i liječenja bolesnika. Uveo je cjelokupnu laboratorijsku pretragu likvora, kontrastne pretrage (mijelografija, pneumoencefalografija), električnu dijagnostiku mišića i različite tehnike fizikalne terapije. Kod psihijatrijskih bolesnika provodi se "mala" psihoterapija, ambulantno i bolnički liječe se "alkoholomani" i epileptičari. U liječenju se rabe sedativi, hipnotici, neuroleptici, psihomimetici i timoleptici. Od mladih liječnika traži da borave što više uz bolesnike, zapisuju uočene fenomene i uče uz krevet. Uredio je bogatu knjižnicu, proučavao najnoviju neurološku i psihijatrijsku literaturu, držao predavanja i prikazivao slučajeve u Hrvatskome liječničkom zboru u Osijeku. Uz redovne obveze na Odjelu, kao dobar didaktičar i pedagog, nije mogao odoljeti pozivu da drži predavanja na srednjoj školi za medicinske sestre, višoj školi za medicinske sestre i višoj stomatološkoj školi. Ipak, poziv profesora Thallera da dođe predavati na Medicinski fakultet u Sarajevu, po svemu sudeći nije prihvatio. Osim toga, dugo godina radio je kao neuropsihijatar u osječkome Domu zdravlja i u Domu zdravlja željezničara, zatim kao neuropsihijatrijski vještak na Okružnom i Općinskom sudu u Osijeku te kao član različitih liječničkih povjerenstava (2,16.). U međuvremenu se ponovno prihvatio pisanja. Poslije 1940., prvi je put 1952. godine opet objavio članak u Liječničkom vjesniku pod naslovom: "Sindrom Garcin" - jedini članak objavljen za vrijeme njegova djelovanja u Osijeku (17). Prije toga, 1951. godine, objavio je potpuno preuređeno drugo, a 1956. godine treće izdanje svoje knjige "Živčane bolesti". Sva izdanja bila su brzo rasprodana pa je knjiga 1963. godine doživjela i četvrto izdanje, koje je Glavan smatrao svojim završnim djelom. U toj knjizi on se osim organske neuropsihijatrije dotiče i psihoterapije pa tako u desetome poglavlju pod naslovom: "Psihoterapija" progovara, doduše kritično, i o psihoanalizi (18). Četvrto izdanje knjige, koje je posvetio svom odjelu u Osijeku, izašlo je nakon što je u listopadu 1962. godine rezigniran, samovoljno zatražio i dobio umirovljenje. Još neko vrijeme poslije toga radio je kao privatni neuropsihijatar. U mirovini je dovršio i peto izdanje knjige, ali ono nije nikada objavljeno. Za svoj rad dobio je više priznanja i nagrada, a Osijek mu se odužio nagradom za životno djelo 1970. godine. Umro je u Osijeku 25. srpnja 1977. godine u osamdesetoj godini života (2,19).

IZ SJECANJA SUVREMENIKA NA PRIM. DR. IVU GLAVANA

O prim. dr. Ivi Glavanu pisalo je nekoliko autora: dr. Milivoj Kovačić, dr. Vladimir Utvić, dr. Vladimir Dugački i dr. Nikola Mandić (1,2,3,16). Za doživljaj njega kao čovjeka možda su ipak najvrjednije uspomene drugih, koje prenose ovi autori.

Dr. Milivoj Kovačić prenosi kazivanje Glavanove kćeri Vere Jurčec o njegovim navikama i sklonostima. Prema kazivanju Vere Jurčec, Glavan se najviše bavio filatelijom. Sate i sate provodio je u razvrstavanju poštanskih maraka. Bio je ljubitelj i skupljač medicinske, povijesne i prirodoznanstvene literature na trima stranim jezicima. Posjedovao je poveću knjižnicu i u njoj veliku kolekciju izdanja Matice hrvatske. Rado je posjećivao književne večeri i sudjelovao u književnim raspravama. Dok je živio u Zagrebu, redovito je odlazio u Hrvatsko narodno kazalište, a tu naviku sačuvao je i poslije dolaska u Osijek. Nakon dolaska u Osijek odmah se uključio u rad Hrvatskog liječničkog zbora. U znak priznanja za dugogodišnji rad u Zboru, u veljači 1977. g. dodijeljena mu je diploma HLZ. Pri odlascima u europske gradove, redovito je obilazio umjetničke galerije i likovne izložbe (1).

Prema prof. Nikoli Mandiću, prva glavna medicinska sestra Neuropsihijatrijskoga odjela Terezija Preissler opisuje prim. dr. Ivu Glavana s dubokim poštovanjem. Osim što ga je pratio glas vrhunskoga liječnika i znanstvenika, on je bio vrlo pedantan i predvidljiv šef te dobar organizator posla koji poštuje podređene pa je s njim surađivala s velikim zadovoljstvom. U slobodno se vrijeme družio s drugim gradskim uglednicima u osječkoj Gradskoj kavani, a kratki godišnji odmor provodio je u svome omiljenom gradu Sušaku. Prema Tereziji Preissler, čini se da je Glavan, kao šef Odjela za neurologiju i psihijatriju, ipak bio previše orijentiran na neurologiju. To je izazivalo potihu negodovanje kod psihijatrijski orijentiranih neuropsihijatara. Otkriće novih psihofarmaka nametalo je promjene u organizaciji rada i novi odnos prema duševnim bolesnicima pa su se psihijatrijski orijentirani neuropsihijatri ponekad sukobljavali s Glavanom oko terapijskoga pristupa oboljelima. Čini se da nije bio dobro prihvaćen ni u upravi Bolnice, ali ne iz stručnih razloga. Naposljetku je razočaran, s osjećajem poniženosti, 1963. napustio Odjel i nikada se više nije vratio na njega. Nakon umirovljenja Terezija Preissler jednom ga je prigodom posjetila u njegovu stanu i zatekla u radnoj sobi kako neumorno piše peto (nikad objavljeno) izdanje svoje knjige "Živčane bolesti" (16).

Dr. Pavao Dreissedl o njemu govori kao o izvanrednome dijagnostičaru čije su glavne odlike bile točnost, sveobuhvatnost i spremnost da svoje znanje prenosi na mlađe suradnike. U svakodnevnome kontaktu bio je duhovit i uvijek zainteresiran, ne samo za medicinu, nego i za kulturna i politička pitanja. Bio je dobar dijagnostičar ne samo medicinskih, nego i društvenih pojava. Premda je imao široka medicinska znanja, nikada se nije miješao u druge medicinske discipline. Bio je vrhunski stručnjak, duhovit i marljiv te dobar organizator i planer rada. U znak zahvalnosti, 1990. godine, na 50-godiš-

njicu njegova dolaska u Osijek, postavljena je njegova bista u dvorani stručnoga kolegija Odjela za neurologiju. Možda o neminovnosti njegove životne sudbine u danim povijesnim okolnostima najviše govori zapis o njemu u osobnom odjelu Opće bolnice Osijek od 27.08.1946., koji otkriva prof. Nikola Mandić: "...na rad ne dolazi redovito, više gleda svoju privatnu praksu. Za vrijeme NDH bio je član ustaškoga pokreta, sada je protivnik vlasti i korupcionaš, žali kapitalističko uređenje, klerofašistički nastrojen. Prema drugovima se odnosi rezervirano." (16). Nakon ovakve službene kvalifikacije, dakako da nije imao podršku vlasti. Premda vjerojatno nije znao za sadržaj ovoga zapisa u osobnom dosjeu, inteligentni ga je Glavan slutio i bolno trpio njegove posljedice. Razumljiva je stoga njegova suzdržanost, ravnodušnost i cinizam u komunikaciji s "drugovima". Bio je čovjek koji je toliko dobro razumio svoju okolinu da nije ni očekivao razumijevanje od nje.

LITERATURA:

1. Kovačić M. Prim. dr. Ivo Glavan. Koprivnica, 1898 - Osijek, 1977. Povodom 99. obljetnice rođenja i 20. obljetnice smrti. U: Kovačić M, ur. Prim. dr. Ivo Glavan. Koprivnica, 1898 - Osijek, 1977. D.T.S. Koprivnica 1977. str. 7-32.
2. Utvić V, ur. Povijest bolničkih ustanova u Osijeku od 1874-1974. Osijek: Opća bolnica; 1974.
3. Dugački V. Zagrebačko razdoblje dr. Ive Glavana (1923-1940). U: Kovačić M, ur. Prim. dr. Ivo Glavan. Koprivnica, 1898 - Osijek, 1977. D.T.S. Koprivnica 1977. str. 33-46.
4. Glavan I. Moj boravak u pariškoj "La Salpetriere" Liječ Vjesn. 1926;7:389-94.
5. Glavan I. Somnifen u neurološkoj i psihijatrijskoj praksi. Liječ Vjesn. 1927;3:1-4.
6. Glavan I. Meningitis spinalis adhesiva. Liječ Vjesn. 1927;5:270-2.
7. Glavan I. Operirani tumor hrptenjače. Liječ Vjesn. 1928;3:1-3.
8. Glavan I. Problem samoubojstava. Liječ Vjesn. 1929;9:1-11.
9. Glavan I. Iskustva s Allonalom. Liječ Vjesn. 1929;51:92-3.
10. Glavan I. Važnost lipoida u neurološkoj terapiji. Liječ Vjesn. 1936;58:310-11.
11. Glavan I. Sindroma Adie. Liječ Vjesn. 1939;5:1-10.
12. Glavan I. prilog liječenju poremećaja sna. Liječ Vjesn. 1939;6:1-9.
13. Glavan I. Polyneuritis cerebrealis idiopathica. Arch Psychiatr Nervenkrankh. 1938;108:668-79.
14. Glavan I. Dijagnostika živčanih bolesti. Priručnik za liječnike. Zagreb, 1937.
15. Glavan I. Kliničko značenje i dijagnostička vrijednost patoloških refleksa. Monografija, Zagreb, 1940.
16. Mandić N. Život i djelo dr. Ive Glavana u Osijeku. U: Kovačić M, ur. Prim. dr. Ivo Glavan. Koprivnica, 1898 - Osijek, 1977. D.T.S. Koprivnica 1977. str. 47-65.
17. Glavan I. Sindrom Garcin. Liječ Vjesn. 1952;74:335.
18. Mandić N. Psihodinamska znanja o psihijatrijskom i kulturnom ozračju Osijeka. Socijalna Psihijatrija. 1996;24:35-9.
19. Glavan I. Živčane bolesti: udžbenik za liječnike i studente. IV izd. Beograd-Zagreb 1963.

**PRIMARIUS DOCTOR OF MEDICINE IVO GLAVAN (1898-1977),
FOUNDER OF THE DEPARTMENT OF NEUROPSYCHIATRY IN OSIJEK**

Pavo Filaković
Faculty of Medicine Osijek

ABSTRACT

The paper presents professional and life path of Primarius Doctor of Medicine Ivo Glavan, the founder of the Department of Neuropsychiatry in Osijek. The paper is based on existing references about life and work of this well-known physician from Osijek, as well as review of his professional and scientific papers. The author tended to highlight Primarius Dr. Ivo Glavan as a person, because his personality was very important for establishment, as well as development of the Department of Neuropsychiatry in Osijek. The paper presents information on his heritage, childhood and youth referring to the period in which he had been both psychologically and biologically formed as a person with broad insight, persistence and structure in achieving his goals, ability of having deeper perspective, who was ahead of time. Despite extremely adverse circumstances and with significant personal sacrifice, Primarius Dr. Ivo Glavan was not only the founder of the Department of Neuropsychiatry in Osijek, but neuropsychiatrist of broad culture who contributed to development of profession and medical science through his professional and scientific papers in our region. His best known work was a textbook in neurology written in Croatian language called "Živčane bolesti" ("Nervous Diseases"). He altruistically propagated professional and scientific thought on local level participating in work of Croatian Medical Association in Osijek.

Key words: Ivo Glavan; Department of Neuropsychiatry; Osijek